

19.5.2021

OKV/875/10/2020, OKV/1181
/10/2020, OKV/1194/10/2020
OKV/875/10/2020-OKV-11

Valtiovarainministerin menettely pandemiakriisin tukivälinettä koskevassa päätöksenteossa euroryhmässä keväällä 2020

KANTELU

Oikeuskanslerinvirastoon saapui 25.5.2020 ja 18.6.2020 välisenä aikana kolme kantelua, jotka koskevat Katri Kulmunin toimintaa valtiovarainministerinä euroryhmän kokouksissa keväällä 2020. Kantelut koskevat Euroopan vakausmekanismin (jäljempänä EVM) ennakkollisen rahoitustuen ehtojen mukauttamista väliaikaisen pandemiakriisin tukivälineen (Pandemic Crisis Support, jäljempänä PCS-tukiväline) luomiseksi.

Kanteluissa arvostellaan Kulmunia perustuslakivaliokunnan kannanottojen sivuuttamisessa euroryhmän kokouksissa keväällä 2020. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on 17.6.2020 antamassaan lausunnossa PeVL 19/2020 vp – U 15/2020 vp todennut seuraavaa: ”Euroryhmässä ja Eurooppa-neuvostossa on tehty huhtikuussa päätös, jonka mukaan EVM:n tällä hetkellä käytössä olevasta 410 mrd. euron kapasiteetista on käytettävissä yli puolet eli 240 mrd euroa Pandemic Crisis Support eli PCS-välineen kautta. Rahoitusta voidaan käyttää COVID-19-pandemiaan liittyviin terveydenhuollon, tarjottavan hoidon ja ennaltaehkäisemisen suoriin ja epäsuoriin kustannuksiin ([E 26/2020 vp](#)). Toisin kuin perustuslakivaliokunta on kannanotoissaan ([PeVP 27/2020 vp](#), 6.4.2020 ja [PeVP 34/2020 vp](#), 8.5.2020) edellyttänyt, ohjelman kohdalla on sovittu, ettei siihen sovelleta EVM-sopimuksen mukaista yleistä talouspoliittista ehdollisuutta EVM-sopimuksen aikaisemman tulkinnan ja sitä koskevan oikeuskäytännön mukaisesti. Kun talouspoliittisen ehdollisuuden perusteena on

ollut pyrkimys varmistaa, että velka maksetaan takaisin, riski siihen, ettei näin tapahdu, on käytännössä nyt noussut, mikä käytännössä nostaa myös riskiä siihen, että Suomen tulee maksaa EVM:iin lisää pääomaa. Tällä on vaikutusta valiokunnan aikaisempiin kannanottoihin, joissa se on korostanut, etteivät EVM-sopimuksen muutokset saa lisätä Suomen rahoitusvastuuta EVM-sopimuksen enimmäismääristä ([PeVL 1/2019 vp](#)).”

SELVITYS

Valtiovarainministeriö on 14.9.2020 ja Katri Kulmuni 9.10.2020 antanut pyytämäni selvitykset.

Eduskunnan kanslia on 24.11.2020 ja valtioneuvoston kanslian EU-asioiden osasto 20.11.2020 antanut pyytämäni lausunnot.

TAPAHTUMAT

Tausta

EVM-sopimuksen 12 artiklan 1 kohdan mukaan "Jos se on koko euroalueen ja sen jäsenvaltioiden rahoitusvakauden turvaamiseksi välttämätöntä, EVM voi antaa vakaustukea EVM:n jäsenelle soveltaen tiukkoja ehtoja, jotka ovat tarkoituksenmukaisia valitun rahoitusapuvälineen kannalta. Nämä ehdot voivat vaihdella makrotalouden sopeutusohjelmasta ennalta vahvistettujen tuen myöntämiskelpoisuuden jatkuvaan täyttämiseen."

Välineitä ennakkolliseen rahoitustukeen on kaksi, kevyemmän ehdollisuuden, mutta tiukempien ennakkoehtojen ennalta varautuva ehdollinen luotto eli PCCL-väline (Precautionary conditioned credit line) ja laajennettuihin ehtoihin perustuva luotto eli ECCL-väline (Enhanced conditions credit line) niille maille, jotka eivät täytä kaikkia PCCL-välineen ennakkoehtoja. Ennakkoehdot edellyttävät mm. vakaus- ja kasvusopimuksen noudattamista, julkisen velan kestävyyttä, tasapainoista vaihtotasetta ja tervettä pankkisektoria. ([E 26/2020 vp](#), s. 2-3) Ennakollisen rahoitustuen ehdot määrätään yhteisymmärryspöytäkirjassa.

EVM:n ennakkollista rahoitustukea tarjoavia välineitä ei ole toistaiseksi vielä koskaan käytetty. Ne on tarkoitettu maille, jotka ovat harjoittaneet tervettä tai pääosin tervettä talouspolitiikkaa, mutta joita kohtaa jokin ulkoinen shokki, joka uhkaa niiden kykyä kattaa rahoitustarpeitaan markkinaehtoisella rahoituksella. Ennakollista rahoitustukea ei lähtökohtaisesti ole tarkoitus nostaa, vaan sen tarkoitus on antaa rauhoittava signaali markkinoille, tukea maan pysymistä markkinaehtoisella rahoituksen varassa ja pitää rahoituskustannukset maltillisina. (ks. [E 26/2020 vp](#), s. 2-3)

Eurooppa-neuvosto edellytti 26.3.2020 yhteisessä julkilausumassaan euroryhmältä kahden viikon kuluessa konkreettisia ehdotuksia, joissa otetaan huomioon kaikkiin maihin vaikuttava COVID-19-pandemian aiheuttama ennennäkemätön häiriötila.

Osana Eurooppa-neuvostolle ehdotettuja toimenpiteitä koronaviruksen aiheuttaman taloudellisen epävakauden torjumiseksi euroryhmä saavutti 7.-9.4.2020 yhteisymmärryksen EVM:n ennakkollisen tukivälineen mukauttamisesta. Mukautettu tukiväline eli PCS-tukiväline perustuu EVM:n olemassa olevaan ennakkolliseen rahoitustukivälineeseen, laajennettuihin ehtoihin perustuvaan luottoon (ECCL).

PCS-tukivälinettä varten laadittiin malli täytäntöönpanosuunnitelmalle (Draft Template for Response Plan pursuant to Articles 13(3) and 14(2) ESM Treaty), joka muodostaa sopimuksen tarkoittaman yhteisymmärryspöytäkirjan. Suunnitelmassa yksilöidään ne COVID-19-kriisiin liittyvät kotimaiset terveydenhoitomenot, joihin tukea voidaan käyttää. Lisäksi euromaat sitoutuivat euroryhmän 9.4.2020 hyväksymässä raportissa vahvistamaan talouden perustekijöitä ja noudattamaan unionin talouspolitiikan koordinaatio- ja valvontakehikkoa.

Euroryhmän kokousta 7.-9.4.2020 edeltänyt kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö toimitti eduskunnalle 6.4.2020 perustuslain 97 §:ssä tarkoitetun selvityksen Euroopan unionin ja euroalueen vakaudenhallinnan turvaamiseksi ehdotetuista rahoitusjärjestelyistä koronakriisin vuoksi ([E 26/2020 vp](#)). Selvityksen liitteenä eduskuntaan toimitettiin myös EVM:n laatima englanninkielinen muistio (Possible use of ESM credit lines as part of the corona virus response) ja englanninkielinen ehdotus (Term sheet: ESM Pandemic Crisis Support).

Perustuslakivaliokunta oli pyynnöstä saanut 1.4.2020 selvitysluonnoksen ilman kantoja käsittelyn helpottamiseksi. Perustuslakivaliokunta kuuli asiantuntijoita jo 3.4.2020 selvitysluonnoksen perusteella sekä käsitteli selvitystä kokouksessaan 6.4.2020. Valtiovarainvaliokunnalle ja talousvaliokunnalle selostettiin suullisesti 3.4.2020 pidetyissä kokouksissa selvitysluonnoksen sisältöä. Lisäksi valiokunnat käsittelivät selvitystä 6.4.2020 kokouksissaan. Valtiovarainministeriön edustaja ei toimittanut valiokunnille kirjallista lisäaineistoa eikä kuulemisissa käsitelty tukivälineen ehdollisuutta.

Eduskunnalle toimitettu selvitys ([E 26/2020 vp](#)) käsitteli euroryhmän 7.4.2020 videokokouksessa esille tulevia asioita ja se sisälsi muun muassa kuvaukset EVM:n tekemistä kahdesta rahoitustukiväline-ehdotuksesta sekä lyhyen kuvauksen EVM:n jo olemassa olevista ennakkollisen rahoitustuen välineistä. Olemassa olevista ennakkollisen rahoitustuen välineistä selvityksessä (s. 2) todettiin, että "EVM-sopimuksen 3 artiklan ja SEUT 136 artiklan mukaan EVM:n tarjoaman rahoituksen ehtona on aina tiukka ehdollisuus, joka on sovitettu käytettävään tukivälineeseen. Ohjelman ehdollisuudesta laaditaan yhdessä komission, Euroopan keskuspankin (EKP) ja EVM:n

sekä tukea hakevan euromaan kesken yhteisymmärryspöytäkirja, jonka sisällön tulee heijastella valittua rahoitustukivälinettä ja tukea hakeneen maan talouden heikkouksien vakavuutta.”

Suuren valiokunnan kokouksessa 6.4.2020 asian esitteli valtiovarainministeri Kulmuni. Virkamiehille ei esitetty PCS-tukivälinettä koskevia kysymyksiä. Kulmuni kertoi selvityksensä mukaan valiokunnalle, että EVM on ehdottanut, että euroalueen jäsenmaille otettaisiin käyttöön ennakkollisen rahoitustuen väline ECCL. Kyseessä olisi EVM:llä jo käytössä oleva väline, jonka ehdot kuitenkin olisi sopeutettu vallitsevaan tilanteeseen. Kulmuni kertoi valiokunnalle, että EVM oli ehdottanut myös uutta tukivälinettä, jolla rahoitettaisiin jäsenmaiden välittömiä terveydenhuollon menoja tai muita koronaviruksen torjunnasta aiheutuvia kustannuksia, mutta keskustelun odotettiin keskittyvän ECCL:ään ja sen ehtojen mukauttamiseen. EVM:n ehdotuksen mukaan ennakkolliseen rahoitustukeen varattaisiin 240 miljardia euroa. Se vastaisi 2 prosenttia euroalueen BKT:sta, ja 2 % BKT:sta olisi myös tuen maakohtainen enimmäismäärä. EVM:n ehdotuksen mukaan rahoitustuen ehtona olevaa talouspoliittista ehdollisuutta helpotettaisiin. Vastaavasti laina-ajat olisivat aiempia ohjelmia lyhyempiä, kenties 3-10 vuotta ja varat tulisi kohdentaa terveydenhuoltomeneihin ja muihin tästä kriisistä aiheutuviin kustannuksiin. Pidemmällä aikavälillä ehdollisuus kohdentuisi myös vakaus- ja kasvusopimuksen sekä eurooppalaisen ohjausjakson noudattamiseen. Ehdotukset eivät edellyttäisi muutoksia EVM-sopimukseen.

Kulmuni toteaa kertoneensa valiokunnalle, että on epätodennäköistä, että koko summaa nostettaisiin. Saksa, Hollanti ja Itävalta ovat sitä mieltä, että tukea tulisi hakea vain niiden, jotka sitä tarvitsevat. Saksan ministeri oli kertonut yksiselitteisesti, että he eivät tukea hae. Valiokunnalle kerrottiin, että ehdollisuuden osalta Saksa vaikuttaisi olevan taipumassa kevyempään ehdollisuuteen, mutta Hollanti ja Itävalta ovat korostaneet, että tämän melko lyhyen ajanjakson vuoksi ei tulisi luopua niistä yhteisesti sovitusta taloudellisista säännöistä, joita on edellisen kriisin aikana luotu.

Kulmuni esitteli valtioneuvoston ehdotuksen Suomen toimintalinjaksi, jonka mukaan ensisijaista on turvata jäsenmaiden rahoituksen saatavuus niin, että ne kykenevät rahoittamaan itseään markkinoilta. Tämä kriisi poikkeaa selvästi eurokriisistä. Se tulee ottaa huomioon myös pohdittaessa ehdollisuutta. Suomi ei voi hyväksyä toimia, jotka vaarantaisivat Suomen budjettisuvereniteetin tai muulla tavoin heikentäisivät Suomen omaa rahoitusasemaa. Kriisin varjolla ei tulisi kumota jäsenmaiden omaa vastuuta talouspolitiikkansa hoidosta eikä lisätä yhteisvastuullista velkaa. Osana Suomen toimintalinjaa valtioneuvosto esitti, että EVM:n ehdollisuuden osalta voidaan hyödyntää EVM-sopimuksen mahdollistamaa joustovaraa, mutta toisaalta pitää varmistua myös siitä, että EVM:n kapasiteetti antaa turvaa myös silloin, jos kriisi pitkittyy. Kannassa korostettiin myös, että jäsenmailla on vastuu omista veloistaan ja talouspolitiikkansa seurauksista. Pysyvät tulonsiirrot tai muiden maiden talouspolitiikan seurauksien kantaminen johtaisivat kestävämpään tilanteeseen.

Selvityksessä ([E 26/2020 vp](#)) olevan valtioneuvoston kannan mukaan "Suomi tukee Euroopan vakausmekanismin (EVM) rahoitustuen asianmukaista ehdollisuutta. Ehdollisuus tulee toteuttaa EVM-sopimuksen edellyttämällä tavalla, suhteuttaen se kriisin erityisluonteeseen sekä rahoitustuen määrään ja laina-aikoihin. Rahoitustukea koskevissa päätöksissä tulisi huomioida EVM:n toimintakyvyn säilyminen ja sen rahoituskapasiteetin riittävyys. Suomi on valmis tarkastelemaan ehdotuksia, joissa ilmoitetaan kaikkien euromaiden valmius tarvittaessa hakea EVM:n ECCL-ohjelmaa."

Perustuslakivaliokunta lausui asiasta 6.4.2020 seuraavasti ([PeVP 27/2020 vp](#)): "Kun koronapandemiakriisiin liittyvät ehdotukset ovat vielä luonnosasteella, voidaan niihin perustuslakivaliokunnan mielestä esittää vain alustavia huomioita valiokunnan aikaisemman lausuntokäytännön pohjalta. Perustuslakivaliokunta on katsonut arvioidessaan EMU:n kehittämistä, että sitä tulee kehittää ensisijaisesti unionin perussopimusten puitteissa. EU-lainsäädäntöön ei tule valiokunnan mielestä sisällyttää jäsenvaltioille perussopimusten vastaisia tai perussopimuksissa määriteltyihin velvoitteisiin nähden merkittäviä uusia menettelyjä tai muitakaan sellaisia elementtejä, joita ei olisi jo hyväksytty perussopimusten voimaansaattamisen yhteydessä. Sekundäärilainsäädännöllä tai hallitustenvälisillä sopimuksilla ei tule välillisestikään horjuttaa perussopimuksissa määriteltyä EU:n toimielinten välistä institutionaalista tasapainoa (ks. esim. [PeVL 10/2019 vp](#), [PeVL 38/2018 vp](#), [PeVL 28/2013 vp](#), [PeVL 49/2010 vp](#), s. 4/11 ja s. 5/1 ja [PeVL 46/1996 vp](#), s. 2/11).

Perustuslakivaliokunta on korostanut, että kun eduskunnan budjettivallan rajoituksia selvitetään valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa, Euroopan rahoitusvakauden turvaamiseen liittyviä Suomen taloudellisia vastuita tulee tarkastella kokonaisuutena ([PeVL 25/2011 vp](#) ja [PeVL 3/2012 vp](#)). Vastuissa on otettava huomioon paitsi niiden kokonaismäärä myös niiden toteutumisen todennäköisyys ([PeVL 3/2013 vp](#) ja [PeVP 52/2014 vp](#)). Lisäksi valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa on erityistä merkitystä annettava sille, edellyttävätkö lisävastuut Suomen suostumusta ja onko eduskunnalla mahdollisuus osallistua vastuusitoumuksia koskeviin päätöksiin (ks. [PeVL 22/2011 vp](#), [PeVL 12/2018 vp](#)). ERVV:tä käsitellessään valiokunta korosti, että valtiontalouden kannalta kyse on perustuslain 82 §:n 2 momentissa tarkoitettusta valtiontakauksesta ([PeVL 5/2011 vp](#)). Tällainen takaus voidaan antaa eduskunnan suostumuksen nojalla.

Perustuslakivaliokunta on korostanut riskien arviointia keskeisenä asian valtiosääntöisen arvioinnin kannalta ([PeVL 14/2019 vp](#)). Perustuslakivaliokunnan mielestä budjettisuvereniteettia tulee suojata mahdollisimman tehokkaasti ja huolehtia siitä, että järjestelyjen erityispiirteiden vuoksi Suomen vastuut eivät kasva ainakaan tavalla, joka riskinsä puolesta voisi vaarantaa budjettisuvereniteetin tai Suomen valtion mahdollisuudet vastata niistä velvoitteistaan, joita sillä Suomen perustuslain mukaan on ([PeVL 55/2017 vp](#), s. 3 ja [PeVL 5/2011 vp](#), s. 4/II). Perustuslakivaliokunta pitää perustuslain kannalta merkityksellisenä, että valtioneuvoston kannan mukaan Suomi tukee Euroopan vakausmekanismin (EVM) rahoitustuen asianmukaista ehdollisuutta. Ehdollisuus tulee

toteuttaa EVM-sopimuksen edellyttämällä tavalla, suhteuttaen se kriisin erityisluonteeseen sekä rahoitustuen määrään ja laina-aikoihin. Rahoitustukea koskevissa päätöksissä tulisi huomioida EVM:n toimintakyvyn säilyminen ja sen rahoituskapasiteetin riittävyys.

Yhteis- ja erillisvastuulliset ns. koronabondit voisivat saatavilla olevien puutteellisten tietojen perusteella perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan mahdollisesti jopa vaarantaa valtion mahdollisuudet vastata perustuslain mukaisista omista velvollisuuksistaan. Kun liikkeelle laskettavien velkakirjojen määrästä tai ajatellusta vastuunjaosta ei ole täsmällistä tietoa ja kun ehdotuksen toteuttamistapaa ei ole täsmennetty, tarkkaa valtiosääntöoikeudellista kantaa on kuitenkin mahdotonta esittää. Perustuslakivaliokunta kuitenkin ilmaisee huolensa siitä, että budjettisuvereniteetin, eduskunnan budjettivallan ja valtion sitoumustensa täyttämiskyvyn asettamat valtiosääntöoikeudelliset rajat voisivat mahdollisesti ylittyä yhteis- ja erillisvastuullisten koronabondien suhteen merkiten sitä, että ehdotuksen toteuttaminen edellyttäisi Suomessa perustuslain säätämisyjärjestyksen käyttämistä. Perustuslakivaliokunta huomauttaa lopuksi, että nyt arvioitavina oleviin esityksiin saattaa liittyä muissakin suhteessa perustuslaillisia ongelmia. Valiokunta toteaa arvioivansa ehdotuksia tarkemmin käsitellessään valtioneuvoston perustuslain 96 ja 97 §:n perusteella antamia kirjelmiä. Huom: vaiteliaisuus."

Suuri valiokunta merkitsi saapuneeksi perustuslakivaliokunnan ja valtiovarainvaliokuntien kannanotot ja hyväksyi 6.4.2020 eduskunnan kannan SuVEK 17/2020 vp, jonka mukaan suuri valiokunta yhtyy erikoisvaliokuntien kannanottoihin viitaten valtioneuvoston kantaan.

Euroryhmän kokous 7.-9.4.2020

Euroryhmä saavutti 7.-9.4.2020 pitämässään videokokouksessa yhteisymmärryksen EVM:n ennakkollisen tukivälineen mukauttamisesta osana Eurooppa-neuvostolle ehdotettavia toimia. Euroryhmä sopi mukautetusta PCS-tukivälineestä, joka perustuu EVM:n olemassa olevaan ennakkolliseen rahoitustukivälineeseen, laajennettuihin ehtoihin perustuvaan luottoon (ECCL). Saadun selvityksen mukaan euroryhmä sopi samalla, että uusi tukiväline toteutettaisiin voimassa olevan EVM-sopimuksen puitteissa, sen vaatimuksia noudattaen, myös ehdollisuuden suhteen.

Euroryhmän kokousta 8.5.2020 edeltänyt kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö toimitti eduskunnalle 8.5.2020 jatkoselvityksen Euroopan vakausmekanismin ennakkollisen rahoitustuen ehtojen mukauttamisesta koronavirusepidemian aiheuttaman taloudellisen epävakauden torjuntaan ([EJ 7/2020 vp](#)). Jatkoselvityksessä todettiin euroryhmän saavuttaneen 9.4.2020 yhteisymmärryksen Eurooppa-neuvostolle ehdotettavista toimenpiteistä koronaviruksen aiheuttaman taloudellisen epävakauden torjumiseksi ja että Eurooppa-neuvosto hyväksyi euroryhmän ehdottamat toimet kokouksessaan 23.4.2020.

Jatkoselvityksessä todettiin, että "Euroryhmän laatimassa julkilausumassa todetaan, että EVM:n ennakkollisen rahoitustuen välineitä mukautetaan koronaviruksen aiheuttaman taloudellisen epävakauden torjumiseksi. Julkilausumassa korostetaan, että EVM:llä on käytössään tukivälineitä, joita voidaan hyödyntää käsillä olevan kriisin torjumiseksi niiden ehtoja mukauttamalla. Julkilausumassa sovitaan perustettavaksi pandemiakriisin tukiväline (Pandemic Crisis Support, PCS), joka perustuu olemassa olevaan EVM:n ennakkollisen rahoitustuen välineeseen, laajennettuihin ehtoihin perustuvaan luottoon (Enhanced conditions credit line, ECCL) mukauttamalla sen ehtoja käsillä olevan kriisin aiheuttamiin tarpeisiin. Välineen sisältämät ehdot ovat samat kaikille jäsenmaille."

Jatkoselvityksessä kuvattiin euroryhmän 9.4.2020 esittämät mukautukset EVM:n ennakkolliseen rahoitustukeen (s.4): "Euroryhmä totesi 9.4.2020, että EVM:n välineitä mukautetaan koronaviruksen aiheuttaman epävakauden torjuntaan sopiviksi. Mukautukset toteutetaan ilman muutoksia nykyiseen EVM-sopimukseen ja sen asettamiin vaatimuksiin. Euroryhmä ehdotti tukivälinettä, joka perustuisi olemassa olevaan, ehdoiltaan mukautettuun ECCL-välineeseen. Välineen nimeksi annettaisiin Pandemic Crisis Support -väline (PCS), ja se olisi kaikkien jäsenmaiden käytettävissä samoin ehdoin. Rahoitustuen ainoaksi ehdoksi sovittiin varojen kohdentaminen COVID 19-pandemiaan liittyviin terveydenhuollon, tarjottavan hoidon ja ennaltaehkäisemisen suoriin ja epäsuoriin kustannuksiin."

"PCS-välineen kautta tarjottava rahoitustuki on lähtökohtaisesti rajattu jäsenmaakohtaisesti 2 prosenttiin vuoden 2019 lopun bruttokansantuotteesta. Tämä vastaisi noin 240 mrd. euroa, EVM:n käytettävissä olevan kapasiteetin ollessa 410 mrd. euroa. Väline olisi käytettävissä COVID 19-kriisin ajan. Tälle ei ole kuitenkaan asetettu tarkempia kriteereitä. Euroryhmän huhtikuun kokouksessa jäsenmaat ilmaisivat myös olevansa kriisin jälkeen edelleen sitoutuneita vahvistamaan talouden perustekijöitä ja noudattamaan unionin talouspolitiikan koordinaatio- ja valvontakehikkoa."

Jatkoselvityksessä todettiin lisäksi PCS-rahoitustuen ehdollisuudesta (s. 6-7) seuraavaa: "Lisäksi ennakkollisen rahoitustuen myöntäminen edellyttää arvioita ennakkollisen rahoitustuen ohjeiden määrittämien ennakkoehtojen täyttymisestä. Ennakkollisen rahoitustuen ennakkoehtojen täyttymistä arvioitaessa tarkastellaan vakaus- ja kasvusopimuksen noudattamista, julkisen velan kestävyyttä, liiallisten alijäämien menettelyn sitoumusten noudattamista, rahoituksen saamista rahoitusmarkkinoilta kohtuullisella korkotasolla, ulkoisen rahoitusaseman kestävyyttä sekä maan pankkisektorin vakavaraisuutta ja sen muodostamaa uhkaa koko euroalueen pankkisektorille."

"Ehdoiltaan mukautettu ennakkollinen PCS-rahoitustuki perustuu olemassa olevaan EVM:n laajennettuihin ehtoihin perustuvaan luottoon (ECCL). ECCL:n tavoin PCS-rahoitustuen myöntäminen ei edellyttäisi kaikkien ennakkolliselle rahoitustuelle asetettujen ennakkoehtojen täyttymistä. Instituutioiden arvion mukaan ehdot PCS-rahoitustuen myöntämiselle täyttyvät kaikkien

euroalueen jäsenmaiden kohdalla. Arvioihin tulevasta kehityskulusta liittyy kuitenkin merkittäviä epävarmuuksia."

Lisäksi todettiin, että "Instituutioiden arvion mukaan kaikkien jäsenmaiden yleinen taloustilanne on terve ja jäsenmaiden julkinen velka on tarkastellulla 10 vuoden aikavälillä kestävällä pohjalla. Velkasuhteiden arvioidaan nousevan tänä vuonna jyrkästi, mutta lähtevän ensi vuonna jälleen laskuun. Velan kestävyyttä tukevat mm. viime vuosina pidentyneet varainhankinnan maturiteetit ja kiinteät korot. Eurojärjestelmän laajamittaiset velkakirjaostot ja -omistukset vakauttavat myös tilannetta. Velkasuhteiden nopea kasvu ja epävarmuus tulevasta taloustilanteen kehityksestä ovat kuitenkin ennusteen luotettavuutta heikentäviä riskitekijöitä." sekä " Yksikään euromaa ei ole SEUT 126 artiklan tarkoittamassa liiallisen alijäämän menettelyssä. Yksikään euromaa ei ole myöskään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen No 1176/2011/EU 7 artiklan tarkoittamassa liiallisia epätasapainoja koskevassa menettelyssä. EKP:n arvion mukaan euroalueella ei ole merkkejä systeemisestä uhasta pankkijärjestelmän vakavaraisuudelle. Instituutioiden näkemyksen mukaan jäsenmaiden ulkoinen rahoitusasema on kestävä, mutta Kyproksen, Kreikan ja Portugalin ulkoiseen rahoitusasemaan kohdistuu joitain riskejä. Kyproksen riskit liittyvät varustamoteollisuuteen, Kreikan julkisen velan ulkomaiseen omistukseen (rahoitustukilainat) ja Portugalin ulkoisen nettorahoitusaseman toivottua hitaampaan kohentumiseen tarkastelujaksolla. Kaikki tekijät huomioiden näidenkin maiden ulkoinen rahoitusasema on instituutioiden arvioiden mukaan kestävä."

Talousvaliokunta käsitteli jatkoselvitystä kokouksessaan 8.5.2020. Valtiovarainministeriö toimitti 8.5.2020 valiokunnalle lyhyen kirjallisen lisäaineiston PCS-tukivälineen pääpiirteistä asiantuntijakuulemisen tueksi. Siinä todettiin, että "Ennakkoehtojen lisäksi ainoa ehdollisuus [on] varojen kohdentaminen koronapandemiasta [aiheutuviin] suoriin ja epäsuoriin terveydenhoitomenoihin. Tukea hakevalle jäsenmaalle luodaan yksityiskohtaisempi suunnitelma varojen käytölle, jonka EVM:n hallintoneuvosto hyväksyy yksimielisyydellä. Pidemmällä aikavälillä ehdollisuus kohdentuisi myös vakaus- ja kasvusopimuksen sekä eurooppalaisen ohjausjakson noudattamiseen."

Suuri valiokunta käsitteli jatkoselvitystä kokouksessaan 8.5.2020. Valiokunnassa asian esitteli valtiovarainministeri Kulmuni. Virkamiehille esitetyt PCS-tukivälinettä koskevat kysymykset käsittelivät kokonaiskuvan antamista EU-jäsenyyteen liittyvistä vastuista ja sitoumuksista sekä PCS-tukivälineen sisältämien ehdollisuuden esittämistä tiivistetyimmässä muodossa. Kulmuni toteaa kertoneensa, että samana iltana pidettävässä euroryhmän videokokouksessa on tarkoitus tehdä päätökset EVM:n ennakkollisen rahoitustukivälineen mukauttamisesta koronapandemian aiheuttamaan tilanteeseen. Euroryhmä sopi periaatteesta tällaisen välineen perustamisesta osana huhtikuun alussa hyväksymäänsä koronakriisin torjuntaan tarkoitettua toimenpidepakettia, jonka myös huippukokous vahvisti. Euroryhmä sopi huhtikuussa, että ennakkollisen rahoitustuen nykyisiä ehtoja mukauttamalla luodaan uusi väliaikainen koronakriisin lieventämiseen tarkoitettu

rahoitusväline. Välineellä voidaan rahoittaa jäsenmaiden terveydenhuollon menoja sekä muita koronapandemian torjunnasta ja ennaltaehkäisyä aiheuttavia kustannuksia.

Kulmunin mukaan hän kertoi valiokunnalle, että tähän ennakkolliseen rahoitustukeen varataan 240 miljardia euroa. Se vastaa 2 prosenttia euroalueen BKT:sta, ja 2 % maan BKT:sta olisi myös maakohtainen tuen enimmäismäärä. EVM:n ehdotuksen mukaan rahoitustuen ehtona olevaa talouspoliittista ehdollisuutta helpotettaisiin. Välineen ehdollisuus toteutuisi sitä kautta, että varat tulee kohdentaa pandemiakriisistä aiheutuviin suoriin ja epäsuoriin terveydenhuoltomenoihin. Lisäksi jokaiselle tukea hakevalle maalle laaditaan yksityiskohtaisempi ehdollisuuden täsmentävä ohjelma, joka on hyväksyttävä EVM:n hallintoneuvostossa yksimielisesti. Pidemmällä aikavälillä ehdollisuus kohdentuisi myös vakaus- ja kasvusopimuksen sekä eurooppalaisen ohjausjakson noudattamiseen. Ehdotukset eivät edellyttäisi muutoksia EVM-sopimukseen.

Kulmunin mukaan hän kertoi valiokunnalle, että huhtikuussa Suomen toimintalinjaksi vahvistettiin seuraavat periaatteet: "Ensisijaista on turvata jäsenmaiden rahoituksen saatavuus niin, että ne kykenevät rahoittamaan itseään markkinoilta. Tämä kriisi poikkeaa selvästi eurokriisistä, mikä tulee ottaa huomioon myös pohdittaessa ehdollisuutta. Me emme voi hyväksyä toimia, jotka vaarantaisivat Suomen budjettisuvereniteetin tai muulla tavoin heikentäisivät Suomen omaa rahoitusasemaa. Kriisin varjolla ei tulisi kumota jäsenmaiden omaa vastuuta talouspolitiikkansa hoidosta eikä lisätä yhteisvastuullista velkaa. EVM:n ehdollisuuden osalta voidaan hyödyntää EVM-sopimuksen mahdollistamaa joustovaraa, mutta toisaalta pitää varmistua myös siitä, että EVM:n kapasiteetti antaa turvaa myös silloin, jos kriisi pitkittyy. Korostamme myös, että jäsenmailla on vastuu omista veloistaan ja talouspolitiikkansa seurauksista. Pysyvät tulonsiirrot tai muiden maiden talouspolitiikan seurauksien kantaminen johtaisivat kestäättömään tilanteeseen." Kulmunin mukaan valiokunnalle kerrottiin, että eurooppalaiset instituutiot (komissio, Euroopan keskuspankki (EKP), EVM) toimittivat vasta keskiviikkona tiedot, joita tarvitaan EVM-sopimuksen mukaan tukipäätösten tekemiseen. Kyse on näiden toimielinten arvioista uhasta rahoitusvakaudelle, jäsenmaiden julkisen velan kestävydestä ja rahoitustarpeista. Instituutiot olivat lisäksi laatineet ennakkollisen rahoitustuen ohjeiden edellyttämät arviot ennakkollisen rahoitustuen ennakkoehtojen täyttymisestä. Nämä ehdot koskevat mm. vakaus- ja kasvusopimuksen noudattamista, julkisen velan kestävyttä, tasapainoista vaihtotasetta ja tervettä pankkisektoria. Kulmunin mukaan hän kertoi valiokunnalle, että EVM:n ennakkollisen rahoitustuen ohjeiden mukaan kaikkien ennakkoehtojen ei tarvitse nyt ehdotetun mukautetun tukivälineen yhteydessä täytyä, mutta EVM-sopimuksen edellytys tuen myöntämiselle on, että rahoitusvakauden tulee olla uhattuna. Instituutiot arvioivat yksimielisesti, että EVM-sopimuksen ja mukautetun tukivälineen ehdot täytyvät kaikkien euromaiden kohdalla. Kulmunin mukaan hän kertoi valiokunnalle, että valtioneuvosto ehdottaa Suomen toimintalinjaan täsmennystä siten, että voimme hyväksyä mukautetun tukivälineen perustamisen ja hyväksyä sen mukaisen tuen antamisen. Valiokunnan jäsenten esittämien kysymysten pohjalta Kulmuni korosti, että EVM-sopimuksen 12 artiklan mukaan rahoitustuen ehdollisuus voi sisältää pelkän rahoitustuen

ennakkoehtojen noudattamisen. Perustettavaksi ehdotettu väline olisi virkamiesten arvioiden mukaan sekä EU-lainsäädännön että EVM-sopimuksen mukainen.

Perustuslakivaliokunta käsitteli jatkoselvitystä 8.5.2020. Asian käsittelyn helpottamiseksi perustuslakivaliokunnalle oli toimitettu 7.5.2020 jatkoselvitysluonnos ilman kantoja sekä komission ja EVM:n laatimat luonnosasiakirjat. Perustuslakivaliokunnan asiantuntijakuulemisessa valtiovarainministeriön edustaja ei toimitannut valiokunnalle kirjallista lisäaineistoa. Suullisesti ministeriön edustaja totesi, että Suomi olisi toivonut PCS-tukivälineelle enemmän ehdollisuutta, mutta se ei saanut kannatusta eikä lisäehdollisuutta ole mahdollista saada PCS-tukivälineeseen. Valtiovarainministeriön edustaja totesi kuitenkin, että väline täyttää EVM-sopimuksen ja EU-oikeuden vaatimukset, joskin juuri ja juuri. COVID-19-pandemian aikana on myös talouden kannalta välttämätöntä, että terveydenhoito toimii ja sen rahoitus on turvattu. Rahoituksen kohdentaminen terveydenhoitomeneihin sekä elvyttäminen ovat vallitsevissa olosuhteissa terveen finanssipolitiikan harjoittamista.

Perustuslakivaliokunta lausui asiasta 8.5.2020 ([PeVP 34/2020 vp](#)) seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta pitää aikaisemman kannanottonsa ([PeVP 27/2020 vp](#)) mukaisesti perustuslain kannalta välttämättömänä, että Suomi tukee ja voi hyväksyä Euroopan vakausmekanismin (EVM) rahoitustuen käytössä vain ehdollisuuteen perustuvat ratkaisut.

Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan ehdollisuuteen liittyy kuitenkin suurta EU-oikeudellista epävarmuutta. Hallituksen on varmistuttava, että rahoitustuen ehdollisuus toteutuu asianmukaisesti EVM:n sopimuksen ja sitä koskevan oikeuskäytännön mukaisesti.

EVM-sopimuksen 3 artiklan mukaan EVM:n tehtävänä on hankkia rahoitusta ja antaa tiukkoja, valitun rahoitusapuvälineen kannalta tarkoituksenmukaisia ehtoja noudattaen vakaustukea niille EVM:n jäsenille, joilla on tai joille uhkaa tulla vakavia rahoitusongelmia, jos tuki on välttämätöntä koko euroalueen ja sen jäsenvaltioiden rahoitusvakauden turvaamiseksi. EVM-sopimuksen 13 artiklan 3 kohdan mukaan rahoitusapujärjestelyyn liittyvät ehdot sisällytetään yhteisymmärryspöytäkirjaan, jonka on oltava kaikilta osin SEUT-sopimuksessa määrättyjen talouspolitiikan yhteissovittamistoimenpiteiden ja erityisesti kaikkien Euroopan unionin oikeuteen kuuluvien säädösten mukainen, mukaan lukien kyseiselle EVM:n jäsenelle osoitetut lausunnot, varoitukset, suositukset ja päätökset.

Lisäksi ehdollisuutta on arvioitava sitä koskevan oikeuskäytännön mukaisesti (ks. Unionin tuomioistuin ratkaisu, [C-370/12, Pringle](#), kohdat 129-147). SEUT 125 artiklan tarkoituksena on varmistaa, että jäsenvaltiot noudattavat tervettä finanssipolitiikkaa (Pringle, kohta 135). SEUT 125 artiklassa ei sen sijaan kielletä yhtä tai useaa jäsenvaltiota myöntämästä rahoitusapua jäsenvaltiolle, joka on yhä vastuussa omista sitoumuksistaan velkojilleen, sillä edellytyksellä, että tällaiseen apuun liittyvät ehdot ovat omiaan kannustamaan viimeksi mainittua toteuttamaan tervettä finanssipolitiikkaa

(Pringle, kohta 137). Tiukkojen ehtojen, jotka asetetaan kaikenlaiselle EVM:n antamalle vakaustuelle, tavoitteena on sen varmistaminen, että EVM ja saajana olevat jäsenvaltiot noudattavat unionin etenkin jäsenvaltioiden talouspolitiikan yhteensovittamisen alalla toteuttamia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on muun muassa taata se, että jäsenvaltiot jatkavat tervettä finanssipolitiikkaa (Pringle, kohta 143)."

Suuri valiokunta yhtyi 8.5.2020 antamassaan lausunnossa sekä erikoisvaliokuntien kannanotoissa olevin huomautuksin valtioneuvoston kantaan. Valiokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota perustuslakivaliokunnan lausunnoista ilmeneviin valtiosääntöisiin arvioihin, joiden se totesi sisältävän ehdottomana pidettävän ohjeen valtioneuvoston toiminnalle.

Valtiovarainministeriön mukaan ministeriössä tutustuttiin perustuslakivaliokunnan kannanottoon ([PeVP 34/2020 vp](#), 8.5.2020) ennen euroryhmän 8.5.2020 pidettyä kokousta. Ministeriössä arvioitiin, että PCS-tukivälineen ehdollisuus täytti perustuslakivaliokunnan kannanoton vaatimukset, ottaen huomioon EVM-sopimuksen 12 artikla 1 kohdan määräys ehdollisuudesta sekä ministeriön käytössä ollut Euroopan unionin neuvoston oikeuspalvelun 4.4.2020 antama lausunto EVM-sopimuksen tulkinnasta ja tiukan ehdollisuuden vaatimuksesta.

Euroryhmän kokous 8.5.2020

Euroryhmä päätti videokokouksessaan 8.5.2020 PCS-tukivälineen yksityiskohdista. Euroryhmässä pitämässään puheenvuorossa Kulmuni kertoi eduskunnan suuren valiokunnan yhtyneen valtioneuvoston kantaan, mutta että tämän pitemmälle Suomi ei yksinkertaisesti kykene joustamaan ehdollisuuden osalta. Euroryhmän päätös koski jo olemassa olevan rahoitustukivälineen mukauttamista pandemiatilanteen tarpeisiin, ei tuen myöntämistä.

Tapahtumat euroryhmän kokousten jälkeen

Valtiovarainministeriö toimitti 9.5.2020 suurelle valiokunnalle vastauksen valiokunnan 8.5.2020 kokouksessa esitettyyn lisätietopyyntöön PCS-tukivälineen ehdollisuudesta. Valtiovarainministeriö toimitti kyseisen ehdollisuutta koskevan lisäselvityksen perustuslakivaliokunnalle sen pyynnöstä 5.6.2020.

Valtiovarainministeriö toimitti neuvoston oikeuspalvelun lausunnon perustuslakivaliokunnalle 13.5.2020.

Valtiovarainministeriö toimitti eduskunnalle 20.5.2020 valiokuntien edellyttämän taloudellisia vastuita ja riskejä koskevan arvion, jonka liitteenä oli EU-ministerivaliokunnan 20.5.2020 käsittelemä tilannekatsaus Suomen taloudellisista vastuista EU-tason koronatoimista (VM2020-00230).

Perustuslakivaliokunta lausui asiasta kirjelmän U 15/2020 käsittelyn yhteydessä 17.6.2020 ([PeVL 19/2020 vp](#)) seuraavasti: *"Euroopan vakausmekanismin käyttö* Talousvaliokunnan asiasta antamassa lausunnossa ([TaVL 13/2020 vp](#)) on käsitelty ehdotuksen suhdetta EVM:n käyttöön. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota talousvaliokunnan esittämiin näkökohtiin. Euroryhmässä ja Eurooppa-neuvostossa on tehty huhtikuussa päätös, jonka mukaan EVM:n tällä hetkellä käytössä olevasta 410 mrd. euron kapasiteetista on käytettävissä yli puolet eli 240 mrd euroa Pandemic Crisis Support eli PCS-välineen kautta. Rahoitusta voidaan käyttää COVID-19-pandemiaan liittyviin terveydenhuollon, tarjottavan hoidon ja ennaltaehkäisemisen suoriin ja epäsuoriin kustannuksiin (E 26/2020 vp). Toisin kuin perustuslakivaliokunta on kannanotoissaan ([PeVP 27/2020 vp](#), 6.4.2020 ja [PeVP 34/2020 vp](#), 8.5.2020) edellyttänyt, ohjelman kohdalla on sovittu, ettei siihen sovelleta EVM-sopimuksen mukaista yleistä talouspoliittista ehdollisuutta EVM-sopimuksen aikaisemman tulkinnan ja sitä koskevan oikeuskäytännön mukaisesti. Kun talouspoliittisen ehdollisuuden perusteena on ollut pyrkimys varmistaa, että velka maksetaan takaisin, riski siihen, ettei näin tapahdu, on käytännössä nyt noussut, mikä käytännössä nostaa myös riskiä siihen, että Suomen tulee maksaa EVM:iin lisää pääomaa. Tällä on vaikutusta valiokunnan aikaisempiin kannanottoihin, joissa se on korostanut, etteivät EVM-sopimuksen muutokset saa lisätä Suomen rahoitusvastuuta EVM-sopimuksen enimmäismääristä (PeVL 1/2019 vp)."

RATKAISU

Säännöksistä

Perustuslain 2 §:n 1 momentin mukaan valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta.

Perustuslain 74 §:n mukaan eduskunnan perustuslakivaliokunnan tehtävänä on antaa lausuntonsa sen käsittelyyn tulevien lakiehdotusten ja muiden asioiden perustuslainmukaisuudesta sekä suhteesta kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin.

Perustuslain 93 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvosto vastaa Euroopan unionissa tehtävien päätösten kansallisesta valmistelusta ja päättää niihin liittyvistä Suomen toimenpiteistä, jollei päätös vaadi eduskunnan hyväksymistä. Eduskunta osallistuu Euroopan unionissa tehtävien päätösten kansalliseen valmisteluun sen mukaan kuin perustuslaissa säädetään.

Perustuslain 96 §:n mukaan eduskunta käsittelee ehdotukset sellaisiksi säädöksiksi, sopimuksiksi tai muiksi toimiksi, joista päätetään Euroopan unionissa ja jotka muutoin perustuslain mukaan kuuluisivat eduskunnan toimivaltaan.

Valtioneuvoston on toimitettava kirjelmällään 1 momentissa tarkoitettu ehdotus eduskunnalle viipymättä siitä tiedon saatuaan eduskunnan kannan määrittelyä varten. Ehdotus käsitellään

suuressa valiokunnassa ja yleensä yhdessä tai useammassa sille lausuntonsa antavassa muussa valiokunnassa. Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskeva ehdotus käsitellään kuitenkin ulkoasiainvaliokunnassa. Suuri valiokunta tai ulkoasiainvaliokunta voi tarvittaessa antaa ehdotuksesta lausunnon valtioneuvostolle. Puhemiesneuvosto voi päättää tällaisen asian ottamisesta keskusteltavaksi myös täysistunnossa, jolloin eduskunta ei kuitenkaan tee päätöstä asiasta.

Valtioneuvoston on annettava asianomaisille valiokunnille tiedot asian käsittelystä Euroopan unionissa. Suurelle valiokunnalle tai ulkoasiainvaliokunnalle on ilmoitettava myös valtioneuvoston kanta asiassa.

Perustuslain 97 §:n mukaan eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan tulee pyynnöstään ja muutoinkin tarpeen mukaan saada valtioneuvostolta selvitys ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevista asioista. Eduskunnan suuren valiokunnan tulee vastaavasti saada selvitys muiden asioiden valmistelusta Euroopan unionissa. Puhemiesneuvosto voi päättää selvityksen ottamisesta keskusteltavaksi täysistunnossa, jolloin eduskunta ei kuitenkaan tee päätöstä asiasta.

Pääministerin tulee antaa eduskunnalle tai sen valiokunnalle tietoja Eurooppa-neuvoston kokouksessa käsiteltävistä asioista etukäteen sekä viipymättä kokouksen jälkeen. Samoin on meneteltävä valmisteltaessa muutoksia niihin sopimuksiin, joihin Euroopan unioni perustuu.

Eduskunnan asianomainen valiokunta voi edellä tarkoitettujen selvitysten tai tietojen johdosta antaa valtioneuvostolle lausunnon.

Arviointi

Euroopan unionin asioissa eduskunnan kannan määrittely kuuluu asiasta riippuen suurelle valiokunnalle tai ulkoasiainvaliokunnalle, jotka voivat tarvittaessa antaa eduskunnan käsiteltäväksi toimitetusta ehdotuksesta lausunnon valtioneuvostolle. Perustuslain esitöiden mukaan valiokunnan ”lausunnossa voidaan tuoda esille valiokunnan näkemys Suomen neuvottelutavoitteista ja tarpeen mukaan myös siitä, millaisin edellytyksin tavoitteita voidaan muuttaa. Valiokunnan antamaa lausuntoa olisi pidettävä ohjeellisena lähtökohtana Suomen edustajien kannanotoille Euroopan unionin päätöksenteossa. Jos valiokunnan kannanotoista joudutaan esimerkiksi muuttuneiden olosuhteiden vuoksi poikkeamaan, olisi menettelyn perusteista tehtävä selkoa asianomaiselle valiokunnalle (EV 20.12.1994/HE 318/1994 vp). Valiokunnan kannanottojen sivuuttaminen voisi siten tulla parlamentaarille järjestelmälle ominaisin keinoin mitattavaksi (HE 318/1994 vp).” ([HE 1/1998 vp](#), s. 153-154). Ministerin poliittisen vastuun ensisijaisuutta on korostettu myös perustuslakivaliokunnan ministerivastuuasioita koskevassa käytännössä. (ks. [PeVM 26/2020 vp](#), [PeVM 32/1982 vp](#), [PeVM 16/1981 vp](#))

Suuri valiokunta ilmaisee eduskunnan kannan yleensä pöytäkirjaan merkityllä lyhyellä lausumalla, joka saatetaan valtioneuvoston tietoon valiokunnan pöytäkirjanotteella. Perustuslakivaliokunnan kannanotot suuri valiokunta yleensä sisällyttää eduskunnan kantaan sellaisinaan tai viittauksena perustuslakivaliokunnan lausuntoon. (ks. aiheesta mm. [oikeusministeriön ohje 57/2011](#) ”Eduskunnan ja valtioneuvoston yhteistoiminta Euroopan unionin asioiden kansallisessa valmistelussa”)

Eduskunnan kanslia on lausunnossaan oikeuskanslerille kiinnittänyt huomiota perustuslakivaliokunnan ja suuren valiokunnan erilaisiin tehtäviin EU-asioiden käsittelyssä. Lausunnon mukaan ”Suuri valiokunta toimii perustuslain mukaan Euroopan unionin asioissa eduskunnan puolesta päätöksiä tekevänä, ei eduskunnalle päätöksiä valmistelevana elimenä. Suuren valiokunnan päätökset perustuvat, harvinaisia poikkeuksia lukuun ottamatta, erikoisvaliokunnissa tapahtuneeseen valmisteluun. Suuri valiokunta toimii näissä asioissa toimielimenä, joka koko eduskunnan puolesta tekee päätökset Suomen suhtautumisesta niihin EU:ssa päätettäviin asioihin, jotka sisältönsä puolesta kuuluvat Suomessa eduskunnan toimivaltaan.”

Suuri valiokunta on todennut muussa yhteydessä antamassaan lausunnossa ([SuVL 4/2020 vp](#)), että se ilmaisee eduskunnan tahdon koskien neuvottelutilannetta, jossa pohjana on komission ehdotus, mutta sen käsittelyyn vaikuttaa 26 muun jäsenvaltion sitä koskevat, erilaiset ja harvemmin tarkkaan tiedossa olevat tahdot. Suuri valiokunta on katsonut, että toimiakseen Suomen neuvottelijoiden toimintaohjeena eduskunnan kannan on oltava samalla sekä selkeä että joustava. Selkeästi on linjattava esimerkiksi: Onko ehdotettu EU:n sääntely toivottava? Mitä Suomi haluaa sen osalta saavuttaa? Mikä on Suomelle vähimmäistavoite tai ehdottomasti torjuttava riski? Joustavuutta vaaditaan sen varmistamiseksi, että Suomi ei liian jyrkästi muotoillun tavoitteen vuoksi joudu tarpeettomasti syrjään neuvotteluista, joissa muuten voisi saavuttaa kohtuullisen kompromissin. Tämän lisäksi neuvotteluteitse tapahtuva päätöksenteko merkitsee, että pöydällä oleva ehdotus sekä neuvottelutilanne ovat alttiita muuttumaan, mihin realiteettiin Suomenkin on sopeuduttava.

Perustuslakivaliokunnan tehtävänä puolestaan on antaa lausuntonsa sen käsittelyyn tulevien lakiehdotusten ja muiden asioiden perustuslainmukaisuudesta sekä suhteesta kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Perustuslakivaliokunta on 12.6.2020 lausunut ([PeVL 16/2020 vp](#)) perustuslakivaliokunnan lausunnon merkityksestä EU-asioissa pitäen yhtäältä lähtökohtana, että perustuslain 96 §:n säännökseen ei liity muodollista valtuutus- tai mandaattiajattelua, mutta pitäen toisaalta eduskuntakäsittelyssä ilmaistun kannan ensisijaisuutta Suomen kannanmuodostuksessa kiistattomana: eduskunnan kanta on ohjeellinen lähtökohta Suomen kannanotoille käsiteltäessä ehdotusta Euroopan unionissa. Valiokunnan mukaan eduskunnan kannan ensisijaisuus lähtökohtana asioiden unionikäsittelyä varten muodostettaville kansallisille kannanotoille perustuu eduskunnan asemaan ylimpänä valtioelimenä eikä siksi vaadi tuekseen perustuslakiin kirjattavia erityisiä säännöksiä ([PeVM 10/1998 vp](#), s. 28/II). Perustuslakivaliokunta on samassa yhteydessä

lausunut, että perustuslaki on hierarkkisesti ylimmänasteinen kansallisen oikeusjärjestyksen säädös, joka luo perustan muulle oikeusjärjestykselle (ks. myös [HE 1/1998 vp](#), s. 34). Eduskunnan valiokuntien ja täysistunnon tulee ottaa asianmukaisesti huomioon perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeudelliset huomautukset (ks. myös [HE 1/1998 vp](#), s. 126).

Perustuslakivaliokunnan mukaan on ollut selvää, että Suomen perustuslain tulee ohjata myös valtioneuvoston kannanmuodostusta EU-lainsäädännön valmistelussa ([PeVL 23/2018 vp](#), s. 4, [PeVL 20/2017 vp](#), s. 6). Valiokunta on nimenomaisesti painottanut yleisesti esimerkiksi sen varmistamista, että EU-oikeuden asetusehdotukset pysyvät olemassa olevien perus- ja ihmisoikeusperiaatteiden puitteissa ([PeVL 13/2017 vp](#), s. 5). Valiokunnan mukaan Suomen perustuslaissa turvatut perusoikeudet ovat merkityksellisiä myös EU-sääntelyn valmistelussa (ks. esim. [PeVL 15/2017 vp](#), s. 4 ja [PeVL 9/2017 vp](#), s. 5—6 ja niissä viitattut lausunnot).

Lausunnossa todetaan vielä, että ”Perustuslakivaliokunnan mukaan on selvää, että valtioneuvosto on perustuslain 2 §:n 3 momentissa julkisen vallan käytön lakiperustaisuuden ja julkisen toiminnan lakisidonnaisuudesta säädetyn johdosta sidottu perustuslakiin myös EU-sääntelyn valmistelussa. Perustuslain 74 §:ssä perustuslakivaliokunnalle säädetystä valtiosääntöisestä tehtävästä johtuu, että mikäli perustuslakivaliokunta on perustellusti asettunut tietyille kannalle perustuslain tulkinnassa, ei vastakkaista kantaa voida pitää ainakaan selvänä ja riidattomana (ks. myös [HE 1/1998 vp](#), s. 164). Valtioneuvosto ei siten voi toimia EU-lainsäädännön valmistelussa vastoin perustuslakivaliokunnan ilmaisemaa selvää ja ehdotonta valtiosääntöoikeudellista kantaa.” Perustuslakivaliokunnan mukaan ”Velvollisuus ottaa valiokunnan kannanmuodostus asianmukaisesti huomioon on luonteeltaan oikeudellinen velvollisuus. Perustuslakivaliokunta on perustuslainmukaisuuden ensisijainen tulkitsija, ja perustuslainmukaisuutta koskevat kannanotot sitovat niin eduskunnan muita valiokuntia kuin valtioneuvostoa (ks. myös [PeVP 43/2020 vp](#), § 8).”

Valtioneuvoston kanslia on oikeuskanslerille antamassaan lausunnossaan todennut perustuslain ohjaavan valtioneuvoston kannanmuodostusta kaikissa EU-asioissa. Valtioneuvostolla on velvollisuus ottaa asianmukaisesti huomioon myös eduskunnan erikoisvaliokuntien lausunnot ja kannanotot kaikkien EU-asioden käsittelyssä. Valtioneuvoston kanslian näkemyksen mukaan on kuitenkin perustuslain esitöiden valossa selvää, että perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeudelliset näkemykset EU-kysymyksistä eivät ole valtioneuvostoa oikeudellisesti sitovia. Valtioneuvoston kanslian lausunnossa todetaan, että Suomen edustajat eivät voi missään olosuhteissa hyväksyä EU-oikeuden vastaisia ratkaisuja EU:n päätöksenteossa. Suomen edustajilla on aina velvollisuus varmistaa tämä oma-aloitteisesti. EU:ssa tehtävät päätökset eivät myöskään saa olla ristiriidassa Suomen perustuslain kanssa. Jos esimerkiksi perustuslakivaliokunta toteaisi lausunnossaan yksiselitteisesti ja selkeästi perustellen EU-säädösehdotuksen tietyn osan olevan valtiosääntöoikeudellisesti niin ongelmallinen, että sitä ei pitäisi hyväksyä, olisivat valtioneuvoston tosiasialliset mahdollisuudet toimia toisin valtioneuvoston kanslian näkemyksen mukaan erittäin

rajalliset. Näin olisi etenkin, jos lisäksi suuri valiokunta yhtyisi tähän näkemykseen ilmaistessaan eduskunnan kannan asiaan.

Eduskunnan kanslian lausunnossa oikeuskanslerille suuri valiokunta on nyt esillä olevan asian käsittelystä todennut, että ”Käsitellessään Euroopan unionin ja euroalueen vakaudenhallinnan turvaamiseksi koronakriisin vuoksi ehdotetuista rahoitusjärjestelyistä annettua valtioneuvoston selvitystä suuren valiokunnan tehtävänä oli valtioneuvoston selvityksen sekä erikoisvaliokuntien lausuntojen ja kannanottojen perusteella ottaa kantaa sekä ehdotuksen tarkoituksenmukaisuuteen ja poliittiseen hyväksyttävyyteen että sen oikeusperustan riittävyyteen. Suuren valiokunnan oli arvioitava Suomea velvoittavan kansainvälisen sekä EU:n piirissä tehdyn EVM-sopimuksen riittävyys oikeusperustana ehdotetulle järjestelylle. EVM-sopimuksen arvioinnissa sovelletaan yhtäältä Wienin valtiosopimuksia koskevan yleissopimuksen määräyksiä sekä toisaalta Euroopan unionin oikeutta, jonka tulkinta kuuluu yksinomaan Euroopan unionin tuomioistuimelle. Lisäksi EVM-sopimus sisältää selkeät tulkintaepäselvyyksiä koskevat menettelytavat, joiden mukaan viimekätinen tuomiovalta on uskottu Euroopan unionin tuomioistuimelle. Erityistä merkitystä on kiinnitettävä Wienin sopimuksen määräykseen sopimuspuolten yksimielisen tulkinnan etusijasta. Suuren valiokunnan käytössä oli EU:n neuvoston oikeuspalvelun lausunto käsiteltävästä asiasta.”

Suuri valiokunta toteaa, että ”EVM-sopimuksen sanamuodon perusteella on ilmeistä, kuten myös neuvoston oikeuspalvelu vahvisti, että kuhunkin EVM:n vakautustoimeen sovelletaan ehdollisuutta, jonka laajuus ja laatu kuitenkin määräytyvät kyseisen vakautustoimen tavoitteiden mukaan. Sopimuksesta selviää lisäksi, että vakautustoimista hyötyvään valtioon sovellettava ehdollisuus konkretisoituu kutakin maata varten erikseen laadittavan yhteisymmärryspöytäkirjan määräysten kautta. Aikaisemman EVM:n ohjelman ehtojen soveltaminen sellaisinaan eri tarkoitusta varten perustettavaan uuteen ohjelmaan ei olisi EVM-sopimuksen sanamuodon mukaista.”

Suurelle valiokunnalle annettiin selvitys niistä yleisen finanssivakauden ehdoista, joita sovelletaan kaikkiin potentiaalsiin järjestelystä tukea hakeviin valtioihin, sekä rahoitusjärjestelyn mahdollista aktivointia varten tehdyistä valmisteluista. Koska toistaiseksi yksikään valtio ei ole hakenut pandemiakriisin tukivälineestä tukea, ehdollisuuden soveltamisesta käytännössä ei ole kokemusta.

Suuri valiokunta on vielä todennut, että vakiintuneen valtiosääntöisen käytännön mukaan eduskunta (erikoisvaliokunnat ja suuri valiokunta) osallistuu Suomen kannanmuodostukseen ennen EVM:n toimielimissä tehtävää päätöstä järjestelyn mukaisista toimista. Suuren valiokunnan mukaan ”Suuri valiokunta teki perustuslakivaliokunnan valtiosääntöä koskevan lausunnon ja muiden erikoisvaliokuntien lausuntojen, valtioneuvoston selvityksen sekä EVM-sopimuksesta ja pandemiakriisijärjestelystä muutoin saatavan selvityksen pohjalta suuren valiokunnan toimivaltaan kuuluvan kokonaisarvion järjestelyn Suomelle aiheutuvista taloudellisista hyödyistä ja riskeistä. Suuri valiokunta hyväksyi kokonaisarvonsa pohjalta lausunnollaan SuVL 2/2020 vp valtioneuvoston kannan lausunnosta ilmenevin huomautuksin.” Suuri valiokunta kiinnitti huomiota

perustuslakivaliokunnan lausunnoista ilmeneviin valtiosääntöisiin arvioihin, joiden se katsoi sisältävän ”ehdottomana pidettävän ohjeen valtioneuvoston toiminnalle”. Lausunnossaan suuri valiokunta katsoi valtioneuvoston kannan mukaisesti, että Suomen on oltava valmis harkitsemaan ”väliaikaisia ja rajattuja yhteisiä toimia, jos ne ovat välttämättömiä koronaviruksen torjunnasta aiheutuvien julkisen talouden rahoitustarpeiden kattamiseksi ja taloudellisen vakauden turvaamiseksi”. Ehdollisuuden osalta suuren valiokunnan edellytyksenä oli ”riittävä ehdollisuus varojen käyttötarkoituksen ja velallisen kelvollisuuden osalta”.

Perustuslakivaliokunta antoi 6.4.2020 ja 8.5.2020 asiasta pöytäkirjakannanotot, joissa otettiin samanaikaisesti kantaa useampaan vireillä olevaan säädösehdotukseen. Kannanotossaan 6.4.2020 PeVP 27/2020 vp perustuslakivaliokunta esitti ”alustavia huomioita valiokunnan aikaisemman lausuntokäytännön pohjalta”. Valiokunnan mukaan ”Perustuslakivaliokunta pitää perustuslain kannalta merkityksellisenä, että valtioneuvoston kannan mukaan Suomi tukee Euroopan vakausmekanismin (EVM) rahoitustuen asianmukaista ehdollisuutta. Ehdollisuus tulee toteuttaa EVM-sopimuksen edellyttämällä tavalla, suhteuttaen se kriisin erityisluonteeseen sekä rahoitustuen määrään ja laina-aikoihin. Rahoitustukea koskevissa päätöksissä tulisi huomioida EVM:n toimintakyvyn säilyminen ja sen rahoituskapasiteetin riittävyys.” Kannanotto vastasi valtioneuvoston selvityksessä E 26/2020 vp jo esitettyä kantaa. Kannanotossaan 8.5.2020 PeVP 34/2020 vp perustuslakivaliokunta viittasi edellä mainittuun kannanottoonsa ja piti sen mukaisesti ”perustuslain kannalta välttämättömänä, että Suomi tukee ja voi hyväksyä Euroopan vakausmekanismin (EVM) rahoitustuen käytössä vain ehdollisuuteen perustuvat ratkaisut”. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan ”ehdollisuuteen liittyy kuitenkin suurta EU-oikeudellista epävarmuutta.” Valiokunta edellytti hallituksen varmistuvan siitä, että ”rahoitustuen ehdollisuus toteutuu asianmukaisesti EVM-sopimuksen ja sitä koskevan oikeuskäytännön mukaisesti”. Tältä osin valiokunta viittasi EVM-sopimuksen 3 ja 13 artiklan 3 kohdan määräyksiin ja EU-tuomioistuimen asiassa C-370/12, Pringle, antamaan tuomioon aiemmin selostetuvin tavoin.

Valtioneuvoston kanslian lausunnon mukaan perustuslakivaliokunta ei edellä mainituissa kannanotoissaan tarkemmin määritellyt millaista ehdollisuutta - ja millä perusteilla - se piti Suomen perustuslain kannalta välttämättömänä. Kriteereiksi se asetti EVM-sopimuksen ja sitä koskevan oikeuskäytännön mukaisuuden. Tältä osin valtioneuvoston kanslian lausunnossa huomautetaan, että EU-tuomioistuinkaan ei ole oikeuskäytännössään (erityisesti asia C-370/12, *Pringle*) määritellyt ehdoille tiettyä sisältöä, tasoa tai tiukkuutta. EVM-sopimuksen 3 ja 12 artiklojen mukaan kulloinkin asetettavat ehdot voivat vaihdella ja niiden on oltava valitun rahoitusapuvälineen kannalta tarkoituksenmukaisia. EVM-sopimuksen mukaan ehdollisuuden asteita on siis useita. Olennaista EU-tuomioistuimen mukaan on sen varmistaminen, että ehdot eivät vaikuta haitallisesti apua saavan jäsenvaltion kannustamiseen terveen finanssipolitiikan noudattamiseen.

Valtioneuvoston kanslia pitää asiasta ennen EVM:n ja euroryhmän päätöksentekoa saatua neuvoston oikeuspalvelun lausuntoa (7197/20, 4.4.2020) merkityksellisenä arvioitaessa Suomen

edustajien toimintaa eduskunnan kannanottojen valossa. Lausunnon johtopäätös on, että SEUT 125 artiklan 1 kohdan noudattamisen kannalta vaikuttaa nykyisessä taloustilanteessa ja siihen liittyvissä olosuhteissa asianmukaiselta, että EVM asettaa EVM-rahoitusavun myöntämiselle ehtoja, jotka rajoittuvat apua saavan jäsenvaltion sitoumukseen käyttää rahoitusta ainoastaan sellaisten terveydenhuoltoon ja talouteen liittyvien kustannusten rahoittamiseen, jotka ovat aiheutuneet COVID-19-pandemian johdosta toteutetuista toimista. Oikeuspalvelu katsoi, että tällaiset ehdot olisivat perussopimusten mukaiset, kuten tuomioistuin tulkitsi Pringle-tuomiossa. Valtioneuvoston kanslian lausunnossa katsotaan, että Suomen edustajat ovat perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla varmistuneet asianmukaisesti siitä, että tehty päätös on EVM-sopimuksen, EU:n perussopimusten ja EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännön mukainen, ja näyttävät muiltakin osin ottaneen suuren valiokunnan ja erikoisvaliokuntien kannanotot asianmukaisesti huomioon EU:n ja EVM:n päätöksenteossa.

Saadun selvityksen mukaan euroryhmä 7.-9.4.2020 sopi, että uusi tukiväline toteutettaisiin voimassa olevan EVM-sopimuksen puitteissa, sen vaatimuksia noudattaen, myös ehdollisuuden suhteen. Rahoitustuen ainoaksi ehdoksi sovittiin varojen kohdentaminen COVID 19-pandemiaan liittyviin terveydenhuollon, tarjottavan hoidon ja ennaltaehkäisemisen suoriin ja epäsuoriin kustannuksiin. Tukivälineestä tukea hakevan maan täytyy kuitenkin myös täyttää EVM-sopimuksen ja ennakkollisen rahoitustuen edellyttämät ennakkoehdot, jotka määräytyvät ECCL-välinettä koskevien määräysten mukaisesti. Ennakollisen rahoitustuen ennakkoehtojen täyttymistä arvioitaessa tarkastellaan vakaus- ja kasvusopimuksen noudattamista, julkisen velan kestävyyttä, liiallisten alijäämien menettelyn sitoumusten noudattamista, rahoituksen saamista rahoitusmarkkinoilta kohtuullisella korkotasolla, ulkoisen rahoitusaseman kestävyyttä sekä maan pankkisektorin vakavaraisuutta ja sen muodostamaa uhkaa koko euroalueen pankkisektorille. Saadun selvityksen mukaan tukea hakevalle jäsenmaalle luodaan yksityiskohtaisempi ehdollisuuden täsmentävä ohjelma, joka EVM:n hallintoneuvoston on hyväksyttävä yksimielisesti.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan pelkkä tukivälineen luominen ei lisää Suomen taloudellisia vastuita, sitoumuksia tai riskejä. Jos jokin euroalueen jäsenvaltioista hakee PCS-tukea, saatetaan asia eduskunnan käsittelyyn samalla tavoin kuin muukin rahoitustuen myöntäminen EVM:stä. Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan tukivälineen luomisella tai sen ehtojen mukauttamisella ei itsessään ole vaikutusta Suomen taloudellisten vastuiden tai sitoumusten määrään. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan PCS-tukiväline ei lisää Suomen EVM-sopimuksen mukaista rahoitusvastuun enimmäismäärää, vaan enimmäismäärä on edelleen eduskunnan vuonna 2012 hyväksymän sopimuksen mukainen.

Valtiovarainministerin menettelyn ja virkavastuun jälkikäteisen laillisuusvalvonnallisen arvioinnin kannalta on olennaista, onko ministeri ja hänen johtamansa ministeriö menetellyt asiassa huolellisesti eduskunnan riittävän tiedonsaannin ja vaikutusmahdollisuudet turvaten. Tältä osin

keskeistä on, onko eduskunnalle annettu tosiasiallinen mahdollisuus lausua kantansa ehdotuksesta ja vaikuttaa Suomen neuvottelukannanottojen muovaamiseen (ks. [HE 1/1998 vp](#), s. 153).

Eduskunnan kanslian lausunnon mukaan valtiovarainministeriön sekä Kulmunin selvityksissä on lueteltu eduskunnan valiokunnille toimitettu kirjallinen aineisto, ja selvityksissä annetut referaatit suullisista esityksistä vastaavat käsittelyssä läsnä olleiden suuren valiokunnan ja perustuslakivaliokunnan sihteereiden käsitystä asioiden kulusta valiokunnissa. Eduskunnan kanslian lausunnossa ei ole tuotu esille ongelmia eduskunnan tiedonsaannin oikea-aikaisuuden tai tietojen riittävyyden näkökulmasta. On nähdäkseni kuitenkin EU-asioiden valmistelua koskevan valtioneuvoston ja eduskunnan yhteistoiminnan kannalta ongelmallista, että EU-tasolla tapahtuneen päätöksenteon jälkeen on syntynyt esillä olevan kaltainen tilanne, jossa eduskunnan perustuslakivaliokunta jälkikäteen arvioi valtiovarainministerin sitoutuneen Suomen edustajana sellaiseen päätökseen, joka ei perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan ole ollut sen kannanottojen mukainen.

On todettava, että perustuslakivaliokunnalla on perustuslain 74 §:n mukainen erityistehtävä perustuslain ensisijaisena tulkitsijana. Valtioneuvoston on sisällytettävä EU-asioita koskeviin selvityksiinsä ja kirjelmiinsä sellainen valtiosääntöoikeudellinen arvio ehdotuksen suhteesta perustuslakiin, joka mahdollistaa perustuslakivaliokunnan perustuslain 74 §:n mukaisen valvontatehtävän hoitamisen EU-asioiden kansallisessa valmistelussa. (ks. [PeVL 6/2020 vp](#), s. 5, [PeVL 14/2019 vp](#), s. 4 ja [PeVL 55/2017 vp](#), s. 2) Selvää on, että valtioneuvostolla on velvollisuus perehtyä perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeudellisiin kannanottoihin ja ottaa ne asianmukaisesti huomioon. Perustuslain 93 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvosto vastaa Euroopan unionissa tehtävien päätösten kansallisesta valmistelusta ja päättää niihin liittyvistä Suomen toimenpiteistä. Vaikka säännös antaa valtioneuvostolle harkintavaltaa, valtioneuvoston ei lähtökohtaisesti tule toimia perustuslakivaliokunnan ilmaiseman selvän ja ehdottoman valtiosääntöoikeudellisen kannan vastaisesti. Perustuslakivaliokunnan kannanotoista poikkeaminen olisi muutenkin poikkeuksellista ja vaatisi erityisen painavia perusteluita.

Näkemykseni mukaan asian käsittelylle olisi ollut eduksi, että valtiovarainministeriö olisi toimittanut PCS-tukivälineen ehdollisuudesta 9.5.2020 suurelle valiokunnalle toimittamansa kirjallisen lisäselvityksen samanaikaisesti myös perustuslakivaliokunnalle. Valtiovarainministeriö toimitti lisäselvityksen perustuslakivaliokunnalle sen pyynnöstä 5.6.2020. EVM-sopimuksen tulkintaa koskevan ja tukivälineen ehdollisuuden kannalta olennaisen neuvoston oikeuspalvelun 4.4.2020 päivätyn lausunnon valtiovarainministeriö toimitti perustuslakivaliokunnalle vasta 13.5.2020. Näkemykseni mukaan valtiovarainministeriön olisi ollut oikeudellisesti perusteltua toimittaa kyseinen lausunto perustuslakivaliokunnalle hyvissä ajoin, etenkin kun perustuslakivaliokunnan kannanottojen mukaan välineen ehdollisuuteen liittyi suurta EU-oikeudellista epävarmuutta ja ehdotukseen saattoi liittyä myös perustuslaillisia ongelmia.

Saadun selvityksen mukaan valtiovarainministeriössä tutustuttiin ennen euroryhmän 8.5.2020 pidettyä kokousta perustuslakivaliokunnan kannanottoon ([PeVP 34/2020 vp](#), 8.5.2020). Ministeriössä arvioitiin, että PCS-tukivälineen ehdollisuus täytti perustuslakivaliokunnan kannanoton vaatimukset, ottaen huomioon EVM-sopimuksen 12 artiklan 1 kohdan määräys ehdollisuudesta sekä ministeriön käytössä ollut neuvoston oikeuspalvelun lausunto EVM-sopimuksen tulkinnasta ja tiukan ehdollisuuden vaatimuksesta. Lausunnon johtopäätöksenä oli, että sellaiset ehdot EVM-rahoitusavun myöntämiseksi, jotka rajoittuvat apua saavan jäsenvaltion sitoumukseen käyttää rahoitusta ainoastaan sellaisten terveydenhuoltoon ja talouteen liittyvien kustannusten rahoittamiseen, jotka ovat aiheutuneet COVID-19-pandemian johdosta toteutetuista toiminnoista, olisivat perussopimusten mukaiset siten kuin EU-tuomioistuin tulkitsi Pringle-tuomiossa. Perustuslakivaliokunta oli kannanotossaan EVM-sopimuksen määräyksiin ja Pringle-tuomioon viitaten edellyttänyt, että rahoitustuen ehdollisuus toteutuu asianmukaisesti EVM-sopimuksen ja sitä koskevan oikeuskäytännön mukaisesti. Se, minkä vuoksi kysymys euroryhmässä päätetyn ehdollisuuden riittävydestä on kuitenkin jälkikäteen antanut aiheita kanteluissa tarkoitettuun perustuslakivaliokunnan kannanottoon, on jäänyt saatujen selvitysten ja lausuntojen valossa avoimeksi, eikä asiaan ole käsitykseni mukaan saatavissa selvyyttä laillisuusvalvonnan keinoin.

Edellä esitettyyn nähden ja saatujen selvitysten perusteella valtiovarainministeri on Suomen edustajana voinut toimia euroryhmän kokouksissa siinä perustellussa käsityksessä, että Suomen sitoutuminen euroryhmän päätökseen on tapahtunut eduskunnan kannan mukaisesti.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Katson, että Katri Kulmuni ei ole valtiovarainministerinä menetellyt kanteluissa tarkoitettussa asiassa lain tai virkavelvollisuuksiensa vastaisesti.

Saatan perustuslakivaliokunnalle toimitettavien tietojen osalta edellä esittämäni näkemyksen valtiovarainministeriön tietoon.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Esittelijäneuvos

Johanna Koivisto